

Beszámoló dr. Király László

A komplex biztonságpolitikán belül az egyes összetevők súlya, fontossága időről-időre változik. Így napjainkban és térségünkben a gazdasági biztonság, ezen belül az energiabiztonság kérdései hangsúlyosabban jelennek meg, mint a katonai biztonság.

Ugyanakkor nem lehet elhanyagolni a belső összefüggések vizsgálatát, hiszen az egyik vagy másik területen jelentkező kihívás a környezetben is szükségszerűen képességek és kapacitások fejlesztésének igényét generálja, esetenként átírva a korábban meghatározott prioritásokat is.

Az energiabiztonság szempontjából meghatározóak a folyékony és gáz halmazállapotú szénhidrogének szállítási lehetőségeit bővítő és diverzifikáló csővezetékek fejlesztései, amelyek ugyanakkor egyes vélemények szerint erőforrásokat vonnak el az amúgy igencsak szükséges szerkezetváltástól. Ezzel egyidejűleg tartjuk szükségesnek vizsgálni, melyek azok a szövetségi-, regionális- illetve nemzeti szinten megjelenő védelmi igények, illetve milyen képességek és kapacitások szükségesek az energetikai kapacitások működési biztonságának garantálásához.

A fenti gondolatokból kiindulva szervezték meg a BHKKA valamint a MHTT Védelemgazdasági és Logisztikai Szakosztályai 2009. május 11-én az Energiabiztonság – 2009 című konferenciát, melynek levezető elnöki tisztét Dr. Solymos József a ZMNE professzora vállalta magára.

A nagyszámú hallgatóság (közte a sajtó képviselői) elsőként Horváth J. Ferenc, a Magyar Energia Hivatal elnökének előadását hallhatta a Magyar Köztársaság Energiabiztonságáról. Ebben az előadó az ellátásbiztonság hármas követelményének – a folytonosságnak, a megfelelő struktúrának valamint a minőségnek és árnak – biztosításában szükséges törvényhozói, kormányzati és szolgáltatói feladatokról beszélt, amelyek koordinációjában a MEH fontos feladatot tölt be, amint arra a 2009. januári energia krízis során hozott intézkedések és azok utólagos elemzése is igazolt. Összességében rámutatott annak ellenére, hogy a krízishelyzet nem okozott értékelhető fennakadást az ország energiaellátásban, mégsem lehetünk teljesen nyugodtak és erőteljesen folytatni kell a források diverzifikálására, a tartalékképzésre és az átviteli/elosztó hálózatok (különös tekintettel a villamos fogyasztói hálózatokra) fejlesztésre, az állam felügyeleti, szabályozási (tarifáisan ösztönző) szerepének hatékonyabbá tételére tett lépéseket.

Horváth Ferenc az ELTE Geofizikai és Űrtudományi Tanszékének professzora „Magyarország esélyei a globális energiaválság évszázadában” című előadásában áttekintést adott a Föld gyorsan növekvő népessége folytán előálló regionális és globális energiahiány „pessimista” és „optimista” prognózisairól. Mindkét esetben az egy főre vetített átlagos energiaigény lényegét tekintve

konstans voltából fakadóan, illetve a fosszilis energiaforrások fokozódó kimerülésével és az atomenergia, valamint a megújuló energiaforrások korlátozott helyettesítő képességével kell számolni.

Ezt a képet tette teljesebbé Szabó György a „Falcon Kft” ügyvezetőjének előadása, amelyben elsősorban a kőolajforrások területi megoszlására és az abból adódó hozzáférési lehetőségekre, a csővezetékes szállítások mellett a belvízi szállítás (dunai hajózási út) fontosságára hívta fel a figyelmet. Felsorolta azokat a regionális és napi nemzetbiztonsági kockázatokat, amelyeket az energiabiztonsági helyzet megítélésekor számba kell venni.

Pál László energiapolitikai szakértő előadásában azokat az energiapolitikai dilemmákat osztotta meg a hallgatósággal, amelyek különösen az EU csatlakozás óta foglalkoztatják a szakmai közvéleményt. Így az egységes EU energia politika hiánya (egyáltalán lehetséges-e ilyen?), a piaci szemléletmód (versenyszabályozás, monopóliumok lebontása, állami szerepvállalás csökkentése) primátusának erőltetéséből adódó műszaki-gazdasági hátrányok (hosszú távú szerződések hiányában elmaradó erő művi beruházások és technológiai fejlesztések), amelyek mind a kívánatos (a hármas követelménynek megfelelő) energiabiztonság ellen hatnak.

Varró László a MOL Rt. Stratégiai Fejlesztésének ügyvezető igazgatója és Rahóty Zoltán az EON Földgáz Kereskedelmi üzletágának képviselője előadásaikban rámutattak, hogy a globálisan éleződő keresleti versenyben az ellátásbiztonság fenntarthatóságának feltételei a kiegyensúlyozott energiamix, a források és a szállítási útvonalak diverzifikációja, a hatékony szállítási és tárolási infrastruktúra, valamint az ösztönző verseny és árszabályozás. Mindkét előadó rámutatott a kőolaj és földgáz ellátásban az oroszországi források megkerülhetetlen voltára és a megújuló energiaforrások korlátozott helyettesítő képességére.

Fodor Péter az MHTT előadója, a ZMNE doktorandusza az „Energia ellátási utak biztonsága” című előadásában elsődlegesen a kőolaj és földgáz kereskedelemben a földrajzi-, történelmi- és gazdasági okok miatt kialakuló konkrét veszélyeket mutatta be, komoly stratégiai elemzőkészségről téve tanulságot. Az egyenruhások e területen várható feladatait bemutatva a NATO katonai-diplomáciai tevékenységének lehetőségeit, a szállítási útvonalak kalózkodás elleni biztosítási feladatait és a szövetségi képesség fejlesztés fontosságát emelte ki.

Cserhádi András a Paksi Atomerőmű műszaki főtanácsadója, a ZMNE doktorandusza az „Atomenergia és energiabiztonság” című előadásában bemutatta, hogy napjainkban és a prognosztizálható technikai fejlődést tekintve hosszú távon is, az atomenergia az a forrás, amely a fosszilis energiahordozókat elegendő mértékben, környezetkímélő és klímavédő módon, gazdaságosan és kellő társadalmi befogadottsággal helyettesítve tudja nyújtani

az elvárható ellátásbiztonságot.

Kitért arra is, hogy az atomerőművel kapcsolatos biztonsági kételyekre (földrengésveszély, több százezer év felezési idejű aktív hulladékok elhelyezése) teljes bizonyossággal kielégítő válasz nem, de a mérnök-műszaki és társadalmi horizonton belátható néhány száz éves távlaton belül megfelelő válasz adható.

Janza Frigyes az MRTT főtitkára az energiabiztonsághoz kapcsolódó rendészeti feladatokról szóló előadásában azt a problémahalmazt mutatta be, amely a közjog és a magánjog határterületén a biztonságsgszolgáltatás hazai térnyerésével, a biztonsági piac radikális átalakulásával a szabályozási és rendvédelmi intézményrendszer ellentmondásos átalakulásával állt elő. Hazai és nemzetközi példák során mutatta be azokat a lehetőségeket, amelyek az EU szabályozás és jogharmonizáció lehetőségeit kihasználva lépnének túl az ágazati megosztottságból és a parciális érdekképviselletekből adódó diszfunkcionális megoldásokon.

Lakner Zoltán a Budapesti Corvinus Egyetem docense a „Bio-üzemanyagok és energiabiztonság” című előadásában azokra a kételyekre mutatott rá, amelyek kutatásaik során a bio-üzemanyagok teljes előállítási ciklusát elemezve az üzemanyag versus élelmiszer, illetve a környezetterhelés területein mutatkoznak. A bio-üzemanyagok kapcsán elterjedt legendákat (környezetvédelem, Magyarország bio-energetikai nagyhatalom stb.) elemezve a tények alapján megállapítható, hogy klímaváltozási és energiaválság szcenáriók alapján a felértékelődő termelőképeség valószínűsíthető, amiből az következik, hogy a bio-üzemanyagokat is mint minden tudományos-technikai divatkérdést, kellő távolságtartással és óvatossággal kell kezelni, hogy valódi fontosságának megfelelően értékelhessük.

Lukács András a Levegő Munkacsoport elnöke „Alternatív energia és energia biztonság” című előadásában kifejtette, hogy a legjobb alternatív energia az energiahatékonyság és az energiatakarékosság. Nemzetközi példák hosszú sorával bizonyította a hazai energiafelhasználás pazarló voltát, különösen az épületenergetikában (fűtés) és a közlekedésben. Ez utóbbi területen a hatékony szabályozással (teherárú szállítás vasútra terelésével) az energiafelhasználásban és a környezetszennyezés visszaszorításában jó eredmények érhetők el. Álláspontjuk szerint a szemléletváltással és tisztasággal (a felelőtlen lobbizás visszaszorításával) az életminőség és a versenyképesség egyaránt javítható.

Solymosi professzor elnöki zárszavában kiemelte, hogy a tudományos társaságok együttműködésével és az egyetemi szféra (ZMNE doktori iskolák) részvételével megszervezett rendezvény egy új szempontú megközelítést adta az energiabiztonságnak, sok új tudományos értékű információt megjelentetve, de fórumot biztosított a témában érdeklődő civil szervezeteknek is.

A konferenciát a Kratos Kft. támogatja